బతుకు

కథానిక

అరుణ

ప్రకృతి అందాలను దోచుకొనటానికి పరుగు పరుగున వస్తున్నాడు సూర్యుడు. పండిన వరి చేను ఒరిగి పోయింది. గట్టు మీద అంబిరాజు కూలీలను చేలోకి తొందరగా వెళ్ళమని గోల చేస్తున్నాడు. పాయకు ఐదుగురు చొప్పున మునుము పట్టారు కోత కోసి చేతికి మించిన పనలు ఓదెలు వేస్తున్నారు. రాజనాలు పండింది చేను వరి ఓదెలు గుట్టలు గుట్టలుగా పడిపోతున్నాయి జనం అంతా కోస్తుంటే ఒకే మిషను అనేక కొడవళ్ళతో కోస్తున్నట్టుగా వుంది. కత్తుల కొడవళ్ళతో కోసేటప్పుడు, పనలు పడవేసేటప్పుడు చప్పుళ్ళు వినబడుతున్నాయి, ఎండ చురచుర మండుతోంది. మంచు పూర్తిగా విడిపోయింది ఆ సంవత్సరానికి కోతపట్టటం అదే మొదటిరోజు బతకమ్మకు నడుం నొప్పిగా వుండి కాసేపు నిలబడింది. కళ్ళు చికిలించి పైవంక చూసింది. ఆకాశం నోరెప్పుకుని ఆవిలించినట్టుగా వుంది.

గట్టుమీద కూర్చున్న అంబిరాజు 'కొయ్యండి! కొయ్యండి!' అంటూ తొందర చేస్తున్నాడు. బతకమ్మ మళ్ళా వంగింది. ఎక్కడి నల్గొండజిల్లా, ఎక్కడి కృష్ణాజిల్లా. కోతలు కోసుకుని నాలుగు రాళ్ళు వెనక వేసుకుందామని పొలోమంటూ వచ్చారు కూలీలు. ఏమేటి కాయేడి కొత్తగా వుంటుంది. చాలా 'కుశాలు'గా వుంది బతకమ్మ.

'పిన్నామా! ఒక పాట పాడరాదా?' తన పక్కనే మునుము పట్టింది పిన్నామ.

'ఏం పాటపాడనే బతకమ్మా'??

ఏదో ఒకటి.'

పంట చేలో గొంతు ఖంగుమంటూ పాట అందుకుంది పిన్నామ. ముందు ఆమె పాడుతుంటే అందరూ అందుకుని పాడుతున్నారు.

"ఏయ్! పాటలేనా? మునుము సాగేదుందా?". అంటూ కేక పెట్టాడు గట్టుమీద కామందు.

"బెమ్మిసి బామ్మణ్ణి కోరితే మంగలారం అన్నడంట." కిలకిలా నవ్వింది బతకమ్మ. అక్కడున్నోళ్ళంతా పకపక లాడారు

"ఏమిటా హాస్యాలు" అన్నాడు గట్టు మీద.

"అదేంటి పిన్నామా, గిట్ట కస్సుబుస్సుమంటున్నడు." మొహం చిట్లిస్తూ అంది బతకమ్మ.

"ఏంటి తెలుస్తుది, గట్టు మీదకి గుండిగలు, గుండిగలు కాఫీలు తెచ్చుకు తాగుతుంటే పొద్దెడవక ముందొచ్చి, పొద్దోటారాక కోతకోసి ఇంటికెళ్తే తెలుస్తది అయ్యగారి పని" అంది పిన్నామ మూతి విరుస్తూ.

మధ్యలో తలెత్తి పైకి చూసింది బతకమ్మ పిట్టలు పంగల కర్రలాగ ఎగురుకుంటూ పోతున్నాయి. పైనుంచి చూస్తున్న సూర్యుడు వాళ్ళ కష్టానికి

తను ఏం సాయం చెయ్యకుండా సోమరిగా కూచున్నందుకు సిగ్గేసి ఎర్ర బడి పోతున్నాడు. సర్రుమనే ఎండకి మధ్య మధ్య గొడుగు పట్టినట్టు తెర లేసిన మబ్బులు కూడా కొడవలి తెగి రక్తం కొల్లలయినట్లు ఎర్రబడిపోతు న్నాయి. ఆకాశం మీద నుంచి గట్టు మీదకు దృష్టి సారించింది బతకమ్మ. అంబిరాజు తన వంకే గుచ్చి గుచ్చి చూస్తున్నాడు. ఒక్కసారి గుండెలు గుబ గుబ లాడినయి. చటుక్కున తల తిప్పు కుంది.

"అయినా ఇదేంటి వొళ్ళు తడిమి నట్టు అబగా చూస్తన్నడు సచ్చినోడు పెద్దాళ్ళకి కూడా చిన్న బుద్ధులే, పెండ్లా లున్న సచ్చినోళ్ళకి కూడా ఏం తెగులో" అంటూ గొణుక్కుంది

"ఏంటి బతకమ్మా! నీలో నువ్వే సణి గేసు కుంటున వు" అంది పిన్నామ

"ఏం లేదులే" అ టూ మాట తప్పిం చటం కొసం "ఏంట్రా, చిన్నయ్యా! పొద్దుటేసించి వులుకు, పలు కు లేకుండా వున్నవేంటి" అంది పక్క నున్న కుంటెంకన్నతో.

"ఆడేం పల కుతడు, డబ్బు పోయిందే అని ఆడెడుత్తుంటె" అంది పిన్నామ బాధగా

"మన చెమట మెతుకులు కత కేటోడే పెకి నా కొడుకు". కోపంగా కుంటెం కన .

"ఊరుకోరా కుంటెంకన్న, బగ వంతుడు మన కట్టా రాసి పెట్టిండు" అంది పిన్నామ.

బతకమ్మ ఆలోచన నిన్నటి రోజు మీదకు జా యింది. బెజవాడ స్టేషనులో కుంటెంకడి డబ్బు ఎవరో జేబు దొంగ కొట్టెయ్యడం, వాడు ఏడవటము గుర్తు కొచ్చింది. ఆ తర్వాత ఈ దొర వాళ్ళ ముఠాను మాట్లాడుకోవటం, పొలో మంటూ నెత్తి మీద ఈత చాపలు, కిరస నాయి చెక్కతో చేసిన కావడి పెట్టెలు, గోతాం మూటలతో రైలెక్కటం గుర్తు కొచ్చింది.

కోతలకి కూలీలు రావటం మూలంగా రైలు బండిలో మంచి ఒత్తిడిగా వుంది. ఎట్టా గయితేనేం ముఠా అంతా ఒక పెట్టె లోనే ఎక్కారు. ఇసక కేస్తే రాలకుండా వున్నారు జనం. ఒకళ్ళ కొకళ్ళకి మధ్య సందే లేకుండా వుంది. బతకమ్మకి ఊపిరాడకుండా వుంది. ఇంతలో ఎవరో కాలు దొక్కినట్టుగా వుంది. మరి ఇంత ఇరుకులో కాళ్ళు తొక్కకుండా వుంటారా అని సరిపెట్టు కుంది ఇంకా తొక్కి నట్టుగా వుంది. కావాలని తొక్కినట్టుగా వుంది. పరకా యించి చూస్తే ఆ తొక్కుతున్న వాడు ఎవడో కాదు, ఈ ముఠాని మాట్లాడు కున్న దొరే ఈ అంబిరాజు సచ్చి నోడే తను తలెత్త గానే తన వంక చూసి నవ్వుతున్నాడు దొంగ సచ్చి నోడు. ఆ వూళ్ళో దిగారు. అంబిరాజు గారి పెంకుటి చావిడిలో బస ఆ ముఠాకి అంబిరాజు బియ్యం కొలి చా డు అందరికీ. ఆడవాళ్ళంతా దగ్గ రలో వున్న ఓ కొట్టు దగ్గిర కెళ్ళారు చిల్లర ఖర్చులు తెచ్చుకోటానికి.

పది పైసలకి మిరబగాయలు యివ్వ మంది బతకమ్మ

"ఏ దేశం నుంచొచ్చావు" అన్నాడు దుకాణదారు.

"మాది నల్గొండ దొరా" అంది పిన్నామ.

"అట్టా చెప్పు పది పైసలకి మిరబ గాయలిచ్చే తలకి మాసినోడెవడు ?

కిలో 16 రూపాయలమ్ముతుంటే !''

"పదహారు రూపాయలే" అంది బతకమ్మ నోరు వెళ్ళబెట్టి.

సరుకులన్నీ తీసుకుని బయటకొస్తూ "పిన్నామ! మన కాడ కిలో ఆరు రూపాయలకి కొని మనకే పదహారు రూపాయల కమ్ముతున్నారు" అంది బతకమ్మ.

'మరేంటి. మన కష్టం అంతా దళాకీ సచ్చినోళ్ళు గిట్టతిని కాదే పెరిగి పోతున్నరు'' అంది పిన్నామ.

ఆ రోజు చింతపండు, ఉప్పు, మిరబగాయలు రోట్లో తొక్కుకుని, ఆ తొక్కుతోనే తిన్నారు చల్లయినా లేవు. ఆ రాత్రికి చాపిట్లోనే పడుకున్నారు.

పొద్దున దొరసాని దగ్గర నీళ్ళ లాంటి చల్ల ఓ పది పైసలకి కొనుక్కున్నారు. బూజు పట్టటానికి సిద్ధంగా వున్న పాత చింతకాయ పచ్చడి కొనుక్కున్నారు. సొరాకుల్లో పెట్టింది దొరసాని. అట్లా ఆలోచిస్తూనే కోత కోస్తోంది బతకమ్మ.

మునుం చివర కొచ్చేశారు. సూర్యుడు పగలల్లా తను కాపున్న గొర్రెల్ని తోడేళ్ళ మేతకి వదిలేసున్నట్టుగా దిగులుగా, బాధగా, భారంగా వెళ్ళిపోతున్నాడు. మునుం ముగించి గట్టు ఎక్కబోయి చటుక్కున ఆగిపోయింది బతకమ్మ. ఈ అంబి రాజు దొర కొరుక్కు తినేద్దామని చూస్తున్నాడు. ''అయినా అడి వల్ల ఏమవుతుందిలే అబగా చూడటం తప్ప. అనుష్టాలు, ముదనష్టాలు ఈళ్ళకే కలిసొస్తుంటే ఎక్కడా ఒళ్ళు తెలీయట్లేదు" అనుకుంటూ గట్టెక్కి పక్కగా తప్పుకుని వెళ్ళిపోయింది.

గట్టు మీద నడుస్తున్న అంబిరాజుని వెనుక నుంచి "చేను ఎంతవరకయిందిరా" అంటూ పిలిచాడు అంబిరాజు స్నేహితుడు చిన్ని. ఏదో పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుకుంటున్నారు.

''ఏరా! అంబిరాజూ! ఈ యేడు కూడా ఏమైనా ఛాన్సు తగిలిందటరా'' అన్నాడు చిన్ని

"ఇంకా లేదురా. కాని ఒక ఛాన్సు తగలొచ్చు" అన్నాడు నవ్వుతూ అంబి రాజు.

''ఏదీ చూద్దాం పద పిట్టని, మంచి బిగువుగా వుందా'' అన్నాడు కొంటెగా.

"ఆళ్ళ దగ్గర బిగువు లేకపోతే నీ పెళ్ళాం దగ్గిరా, నా పెళ్ళాం దగ్గిరా ఏముందిరా" అన్నాడు అం రాజు. పకపకా నవ్వుకున్నారు వాళ్ళ హాస్యానికి వాళ్ళే,

'నాక్కూడా చూపించరోయి! ఒక్కడివే కొట్టేద్దా మనుకున్నావేమో' అన్నాడు చిన్ని.

'దొరక నీయరా ఎదవా ముందు.'

ఏదో పని వున్నట్టు ఇద్దరూ చావిడి దగ్గిరి కెళ్ళారు.

అదుగోరా! ఆ పక్క రోటి దగ్గర.'

'అబ్బ ఏం బావుందిరా కజ్జిలాగ నోరూరుతాంది.'

'మంచి చమత్కారి రోయ్' అన్నాడు అంబిరాజు.

వరి గడ్డి మంటల్లో అన్నాలు తింటున్నారు కూలి జనం. చలిగాలి కొరుక్కు తింటూ వుంది. ప్రజల కష్టం మీద బతికే పైలా పచ్చీసు ఎదవలాగా చిరునవ్వులు చిందిస్తో వెలిగి పోతున్నాడు చంద్రుడు. దొంగ చూపులూ వాడూనూ. డబ్బు కొట్టేసిన సంగతి గుర్తు కొచ్చిందేమో నీ యమ్మ, నీయాలి అంటున్నాడు కుంటెంకన్న. ఊరకుక్కలు

కుయ్యోమని వాటి సొమ్మంతా పోయినట్టు ఏడుస్తున్నాయి. వెన్నెల చూచి, తెల్లారిందనుకున్నాయేమో పిట్టలు కీచు కీచు మంటున్నాయి. పక్కింట్లో ఓ ముసలిది ఖంగు ఖంగున దగ్గుతోంది.

దొర కొంత మందిని వాళ్ళింటి ఉత్తరపు వైపు వసారాలో పండుకోమన్నాడు, చావిట్లో ఖాళీ లేకపోతే. బతకమ్మ, కొమరయ్య కుంటెంకడు, వాడి పిల్లలు తల చెడిన పిన్నామ అక్కడికెళ్ళారు ఈతచాపలు పట్టుకుని. కొంత మంది గోతాల్లో కాళ్ళు దూర్చుకుని పండుకున్నారు. కుంటెంకడు వాడి పిల్లల్ని వరసగా పడుకోబెట్టి చిరుగుల దుప్పటి కప్పి పైన పల్చగా గడ్డి పరిచాడు. ఆ పిల్లలకి తల్లిలేదు. అందరూ నిద్రలకి పడ్డారు. కొమరయ్య నెమ్మదిగా బతకమ్మ పక్కకి దొర్లాడు. ఒకే దుప్పటి కింద మాటా పలుకు లేకుండా పండుకున్నారు. వాళ్ళకి ప్రైవసీ ఎక్కడి నుంచి వస్తుంది? పొద్దోయిన తర్వాత కొమరయ్య దొర్లి విడిగా పడుకున్నాడు.

తెల్లవారు ఝాము అవుతా వుంది. ఇంకా కోడి కుయ్యలేదు. ఎవరో తన ఎదురు రొమ్ముల చెయ్యేసి కుదపటంతో తుళ్ళిపడి కళ్ళు తెరిచింది బతకమ్మ. తన మొగుడు కాడు. ఎవరో ముసుగేసుకుని తన మీదకే వంగి వున్నాడు. ఇంకెవడు ఆ సచ్చినోడే అరవాలి, అరవాలి, నోరు పెగిలి చావటం లేదు.

నోరు పెగుల్చుకుని అమ్మో, దొంగ, దొంగ అని అరిచింది. కొమరయ్య ఒక్క దూకులో లేచి పట్టుకున్నాడు దొంగని. పిన్నామ లేచింది. బతకమ్మ లేచింది. కుంటెంకడు లేచాడు.

ఎగాదిగా చూసిన పిన్నామ చటుక్కన స్పృహ తెలిసిన దానిలాగా 'వొదల్రా దొర' అంది

తనకు తెలియకుండానే కొమరయ్య చేతులు సళ్ళిచ్చినయి. ఒక్క దూకులో పారిపోయాడు దొంగ.

ఈ అరుపులకి చావిట్లో వాళ్ళు లేచి ఆలగోలు బాలగోలుగా అరవటం మొదలెట్టారు. పిల్లలు లేచి ఏడుపు లంకించుకున్నారు. అందరూ "ఏడి దొంగ, ఎటు పోయిండు" అంటూ ఆరాలడుగుతున్నారు.

"ఏంలేదు లేరా బతకమ్మ నిద్దట్లో జడుసుకుని అరిచిందనుకుంట" అన్నాడు కుంటెంకడు. అంతా మళ్ళీ సర్దుకున్నారు. కొంతమంది లేచి వరి గడ్డితో చలిమంట లేసుకుంటున్నారు. పిన్నామ కూడా చలిమంట దగ్గర కెళ్ళింది.

"అప్పా, నువు దగ్గిర్నే వున్నావు గందే ఏం జరిగింది?"

"నాకు మాత్రం ఏం తెలుసు" అంది చేతులు మంటకు వెచ్చబెడుతూ.

"దొంగే నంటవా, అప్పా, దొంగకి మనకాడ ఏం దొరుకద్దే?"

"దొంగా లేదు, ఏంలేదు. పొద్దుటే అసుంటి మాటలు చెప్పుకుంటే పాపం."

"సెగ లేందే పొగ వట్టొస్తది" అంది ఇంకో ఆడకూతురు.

"మన బంగారం మంచిదయితే కంసలయ్యేం చేస్తడు" మరొకడు.

"అయినా మనకెందుకు. ఏ కట్టని నిప్పంటే ఆ కట్టే కాలిపోద్ది" అంది పిన్నామ.

ఈ మాటలన్నీ బతకమ్మ వింటూనే వుంది పండుకుని. కొమరయ్య ఉలుకూ, పలుకూ లేకుండా పండు

కోవటం చూసి బతకమ్మ గుండెల్లో చలిమంట లేసినట్టుగా వుంది.

తెల్లారింది. కొమరయ్య తనతో ఒక్క మాట కూడా మాట్లాడలేదు. పనులన్నీ మాట పలుకు లేకుండానే కానిచ్చింది.

"ఇదుగో, అన్నానికి రా" అంది.

వినిపించుకోనట్టుగా వున్నాడు కొమరయ్య. అన్నం గిన్నెలో పెట్టి మళ్ళీ పిలిచింది. తల వంచుకుని అన్నం ముందు కూర్చుని ఏదో తిన్నాననిపించి లేచిపోయాడు. తన వంక ఒక్కసారి కూడా తలెత్తి చూడలేదు. మనస్సు గిల గిల లాడిపోయింది కళ్ళల్లో నీరు చిమ్మింది అన్నం మూటలు కట్టుకొని కోతకి బయల్దేరారు. తనతో ఎవరూ అరిడిసి మాటాడటం లేదు.

"పిన్నామా" అని పిల్చింది.

"ఏందమ్మా రాశితాలు" అని ముఖం తిప్పుకొని మూతి మూడొంకరు తిప్పింది.

తను చేసిన తప్పేమిటి? గుండెల్లో బాకు కుమ్మినట్టయ్యింది.

చేను దగ్గరికి వచ్చారు. పంట కాలవ వల్లమాలిన వయ్యారంతో తనని చిన్న చూపు చూసుకుంటూ వెళుతున్నట్టని పించింది బతకమ్మకి చేలో దిగింది. మామూలుగా కొమరయ్య, పిన్నామ తనపాయ పట్టేవాళ్ళు. వాళ్ళిద్దరూ వేరే పాయల్లోకి వెళ్ళారు తన పాయలో తనకి తోడు ఇంటెంకడు. వాడి పిల్లలు, మూగి రత్తి మిగిలిపోయారు. బతకమ్మకి దుఃఖం ముంచు కొచ్చింది. మిగిలిన పాయల్లో ఎవరేమి మాట్లాడినా తన గురించే అనుకుంటూ వుంది మధ్యాన్నం భోజనాలకి లేస్తారనగా నెమ్మదిగా కదిపాడు కుంటెంకడు

"ఏమే బోరి, దొరని నువ్వే రమ్మన్నవా" అన్నాడు.

ఇందాకటి నుంచీ పనిలో వుంటే దిగులు తగ్గినట్టుగా వుంది. ఎంకడి మాటతో పుండు మీద కారం రాసి నట్టయ్యింది. ఏడుపు ముంచుకొచ్చింది. ఏడిస్తే అలుసయి పోతానని బింకంగా "నేనెందుకు రమ్మంటను?" అంది.

"నువ్వు అసుమంటి దానివి కాదనుకో"

బతకమ్మకి కళ్ళల్లో నీళ్ళు గిరున తిరిగినయ్ కళ్ళు సకేం కొడవలి వేలుకి తగిలి తెగింది. కళ్ళ నీళ్ళతోపాటు రక్తం కూడా చిమ్మింది.

అందరూ అన్నాలకి లేచారు. పెద్ద కాలవ గట్టు మీద బెడ్డలేరి కాలవలోకి విసిరేస్తున్నాడు కొమరయ్య.

"ఇదుగో అన్నం తిందువురా" అంది బతకమ్మ.

"నాకొద్దు"

"ఏం, అన్నం మీన అలిగితే ఏమొస్తది, నా మీద కోపంతో?"

"నీ మీద నాకెందుకు కోపం? నువ్వు ఎంతకైనా తెగిందానివి!"

బతకమ్మ సమాధానం చెప్పలా. కళ్ళు మనసులోని బాధని పట్టలేక కన్నీరుగా బుగ్గల మీద జారిపోతు న్నాయి.

"ఎందుకా ఏడుపు? చేసేయన్నీ ఎదవ పనులు. ఎందుకా బతుకు బతక్క పోతేనేం, ఛీ" తపుక్కున ఊశాడు.

"నే నెసుమంటిదాన్నో ఇన్ని రోజులు కాపరం చేసినా తెలియలేదా? పోన్లే అన్నానికి రా" అంది చెయ్యి పట్టు కుంటూ,

"ఛీ, నన్ను అంటుకోబాకు" అంటూ పురుగుని విదిలించినట్టు విది లించి లేచి వెళ్ళిపోయాడు.

మోకాళ్ళ మధ్య తలదూర్చి కూర్చుంది.

"అక్కా, అందరూ ఎళతున్నారు. లే" అంది వెంకన్న కూతురు.

"అక్కా నువ్వూ బావ అన్నం తిన లేదు కదూ!"

బతకమ్మ మాట్లాడకుండా లేచి పాయలో నిలబడింది.

* * *

కాలవ గట్టుమీద గొడ్లకాశ బుడ్డోడి కేకలకి జనమంతా గట్టెక్కారు. అప్పటికే మునుగుతూ తేలుతూ వున్న బతకమ్మని కాలువలోంచి ఒడ్డుకు లాక్కొచ్చారు. బాగా నీళ్ళు తాగి స్పృహ తప్పిపోయింది.

"ఎంత పని చేశావు బతకమ్మా" అంటూ ఏడుస్తోంది పిన్నామ.

డాక్టరు దగ్గరికి చేతుల మీద వేసు కెళ్ళారు. డాక్టరు బతకమ్మని చూసి నీళ్ళు కక్కించి, ఇంజెక్షన్ చేసాడు. గదిలో బల్లమీద పడుకోబెట్టారు.

"ఏం ఫరవాలేదు. ఇంకో అర గంటకి తేరుకుంటుంది" అన్నాడు డాక్టరు గారు.

డబ్బు లివ్వబోయిన కొమరయ్యతో "వద్దులే, అంబిరాజుగారి పొలంలో పని చేసే వాళ్ళేగా, ఆయనే ఇస్తారు" అని మరో మాటకు అవకాశం యివ్వకుండా వెళ్ళిపోయారు.

బతకమ్మకు స్పృహ వచ్చింది. "ఎందుకే బతకా, అసుమంటి పని చేశావు? నేనేం అయిపోవాలె." కొమరయ్య కళ్ళ వెంట నీరు.

"నన్నెందుకు బతికించినవు, చావ నియ్యకుండా. ఎందుకు నా బతుకు, చస్తే పోయేది," అంటూ ఏడ్చింది. బతకమ్మ

"గట్టునొద్దు బతకమ్మ నువ్వ బతకాలే, నువు బతుకు బతకమ్మా!' అంటూ బతకమ్మను చుట్టేసి బావురు మన్నాడు కొమరయ్య. చుట్టూ వున్న అందరూ ఏడిచారు. అందరి మనస్సు లోని బరువు, నైచ్యము వదిలిపోయి నట్టయింది.

ఆ రాత్రి పడక కుర్చీలో చుట్టకాల్చు కుంటూ కూర్చున్న అంబిరాజు దగ్గ రకి కొంటాడు, పిన్నమ వచ్చారు.

"దొరా"

"ఏంటిలా వచ్చారు? అ అమ్మాయి ఒంట్లో ఎట్లా వుంది?"

'మేం ఈ వూరు నుంచి ఎల్లి పోతాం దొరా.'

'ఏం ఎందుకని? మధ్యలో కోత ఆపితే ఎట్లా?'

"ఏందో దొరా! మా పిల్ల చూస్తే గిట్ట అయింది. ఇంక ఉండ బుద్ది కావ టంలే, కూలి ఇచ్చేత్తే' అంధి పిన్నామ.

"సరే, మీ యిష్టం" అంటూ కూలి లెక్క జూచి సుప్తాగా యిచ్చేసాడు.

తనని రాత్రి పిల్లిద్దరూ గుర్తు పట్టా రన్న సంగతి అంబిరాజుకు తెలుసు తెల్లారి కోడి కుయ్యక ముందే అంబి రాజు బాపట్లో కెళ్ళాడు. బావిడి శూన్యంగా వుంది.

గమనిక

'అభ్యుదయ' ఫిబ్రవరి సంచిక 17 - 18 పుటలలోని 'భారతంలో భగవద్గీత ఎందుకు లేనట్లు?' అన్న వ్యాస రచయిత, శ్రీ వై. సి వి. రెడ్డి. పొరపాటున వ్యాసకర్త పేరు చేర్చనందుకు చింతిస్తున్నాము. (సం.)